

LACERTANIËLWS

PERIODIEKE UITGAVE. v.o

NEO-VERV. TERRARIUMHOUDERS

LACERTA

REGISTRATIE NUMMER
324250

No. 3

15 Maart 1943.

2e jaargang

Periodiek verschijnend op
den 15en van iedere maand.

Redactie- en administratieadres:

J.Th. ter Horst, Vier Heemskinderenstraat 159,
DEN HAAG

Betaling van contributies en donaties
op giro 461084

VAN HET SECRETARIAAT.

Er zijn 36 boekjes "Schlangen" door de leden besteld. Bij de uitvoering der opdracht zijn echter moeilijkheden ontstaan. De betaling moet namelijk over de clearing met Zwitserland loopen, waarvoor vergunning van het Deviezeninstituut noodig was. Deze toestemming is ons onthouden en kan alleen verleend worden indien de bestelling loopt over een in Nederland gevestigde erkende boekenhandelaar. Wij moeten dus trachten iemand te vinden die ons in deze wil helpen. Als een der leden soms een adres weet, vernemen wij dit gaarne.
Einde Maart zal het speciale terrariumnummer van "In weer en wind", geheel verzorgd door leden onzer vereeniging, uitkomen.
Aan de medewerkers, hetzij wat de redactie, illustratie of

financiën betreft, wordt een exemplaar toegezonden. Teneinde overbodige correspondentie te besparen zij medegedeeld, dat extra exemplaren niet beschikbaar zijn. Het Bestuur heeft alle moeite hiervoor gedaan, doch strenge overheidsvoorschriften laten een uitbreiding van de oplage niet toe. Het spijt ons wel heel erg te meer omdat het een uiterst geslaagde aflevering beloofd te worden. Er zijn al weer plannen voor een ander speciaal terrariumnummer in een ander tijdschrift, zoodat candidaat-medewerkers worden uitgenoodigd in hunne pennen te klimmen.

Van 2 officieele instellingen heeft het Bestuur van "Lacerta" verzoeken tot medewerking ontvangen, die onze vereeniging moet inwilligen en waartoe wij dringend aller medewerking inroepen. De Hoogleeraar-Directeur van het Zoölogisch laboratorium der Rijks-Universiteit te Groningen, Prof. Hazelhoff, Reitemakersrijge 14, Groningen heeft voor het onderzoek betreffende de longen, een levende hagedis, een ringslang of een adder noodig en richt tot ons de vraag wie een dezer dieren wil afstaan. Ook een minder welvarend exemplaar is voor zijn doeleinden volkomen bruikbaar! Het Bestuur verzoekt om volle medewerking en hoopt dat vele leden wat zullen sturen. De secretaris ontvangt gaarne opgave wat gezonden is.

De N.V. Nederl. Onderwijsfilm, van het Departement van Opvoeding, Wetenschap en Cultuurbescherming, gaat dit jaar verder met de film over het leven van de Groote water- of kamsalamander. Daarvoor zijn in bruikleen circa 3 stellen noodig. Ook hiervoor wordt een beroep op onze leden gedaan. De secretaris ontvangt gaarne opgaven wie 1 stel zoolang wil leenen.

De verbindingen en relaties met dergelijke instanties zijn voor "Lacerta" van buitengewoon groot belang, waaraan men vooral gelieve te denken! Wie dit wenscht mag de onkosten in rekening brengen.

HET EEN EN ANDER OVER DE DUIN- OF HEIDEHAGEDIS.

(*Lacerta agilis*) door J. Nienhuis Jr., Den Haag.

In een goed zonnig geplaatst terrarium zijn hagedissen zeer goed te houden, terwijl ze ook gemakkelijk tot voortplanting te krijgen zijn. Toch is het aan te raden om ook eens te gaan neuzen op de plaatsen waar de *Lacerta agilis* in de natuur voorkomen en hen daar eens een uurtje gade te slaan. Dit is niet zoo moeilijk als U denkt; ze zijn binnenkort weer in de natuur present. Het is eigenaardig, dat de eerste dieren die ik buiten waarnam, mannetjes waren, te onderscheiden door hun groene kleur aan de zijden en op den buik. Zoodra de zon er is zijn ze present. In de eerste uren van den dag scharrelt hij zijn voedsel op; dit is in de natuur werkelijk wel te volgen. Het is daarbij natuurlijk te raden zoo voorzichtig mogelijk te werk te gaan. Men zoekt een plaatsje, zoodat de schaduw van Uw persoon niet in den weg van de hagedis komt, daar deze - indien U zich even beweegt - hiervan schrikt en

vlug verdwijnt. Ook overkomende vogels, zelfs op groote hoogte, zijn soms oorzaak van een zich verschuilen van de hagedis. Verder op den dag zoekt hij zich een plaatsje in den zon, meest aan den rand van flinke planten, zooals duindoorn, brem, e.d. Vaak ligt hij ook op takken dicht bij den grond. Indien U voorzichtig nadert blijft hij wel zitten en kunt U hem goed bekijken. Vaak zit hij U ook te bekijken met zijn kopje iets scheef. Schrikt het diertje echter en vlucht het weg, dan is dit ook zoo erg nog niet, want als U er stil blijft zitten, dan 10 tegen 1 komt hij na een minuut of twee, drie, weer precies op dezelfde plek terug. Dit gaat voornamelijk aan, telkens een stukje nader schuivend, goed opletterend. Zit U stil, dan ziet hij niets, want ofschoon bewegende voorwerpen tot op meters afstand ziende, boezemt alles wat stil staat of ligt, hem geen angst in. Zooals gezegd, verschijnen de wijfjes vermoedelijk iets later. Na den paartijd komt men echter meer wijfjes tegen. Dit is door mij reeds gedurende een tiental jaren opgemerkt. Ook dit jaar was de eerste weer een mannetje. Indien U geluk en ook geduld hebt is ook de paring in de natuur te volgen. Ik heb dit zeer vaak gezien en het is eigenlijk niet mooi van mij ook vaak deze gelegenheid gebruikt te hebben om ze eventjes op te pakken en in mijn bus te plaatsen. Gemakkelijker kon ik het niet hebben. Een zekere voorkeur van een mannetje voor een wijfje is er niet. Het is grappig te zien hoe een wijfje bij de nadering van een mannetje zenuwachtig met de pootjes en den staart trilt. Dit doen ook de zwakkere mannetjes tegenover de sterkere. In de vrije natuur kunnen deze elkaar dan ook niet luchten of zien. Eigenaardig is het dat daarentegen in een terrarium ze na eenigen tijd juist elkaar zoeken en over en door elkaar in de zon op een hooge plaatsje liggen! Om tot de paring terug te komen, vaak probeert het wijfje nog een eindje weg te vluchten. Het mannetje volgt haar dan met korte rukjes, dus niet een er achter aan hollen. Het wijfje bereikt hebbende, bijt hij haar in de zijvlakken voor de achterpooten, waarna de omklemming plaats heeft. Na de paring gaan ze weer hun eigen weg. Dikwijls hebben nog meerdere paringen plaats met andere dieren. Nu ontmoet men langzamerhand dikker wordende wijfjes, totdat men op het laatst de eitjes tellen kan. Het vrouwtje deponceert ze te zijner tijd in het zand en de zon en regen doet de rest. Eind Augustus komen ze uit en na een beetje opgedroogd te zijn, gaan ze al op jacht naar voedsel. Ook deze diertjes zijn goed waar te nemen, te meer daar ze dikwijls ongeveer tegelijk uitkomen. In zoo'n week ziet men er honderden, dit mindert spoedig daar er veel vogels zijn, die zoo'n boutje niet versmaden. Indien men hagedissen wil houden kan men ze zelf vangen, ze zijn met de hand tot op plm. 30 cm. te naderen, mits men dit langzaam doet en er geen schaduw op hen valt, want - indien hij al niet schrikt gaat hij, indien hij in de schaduw komt, onherroepelijk verzitten wellicht dan buiten Uw bereik. Wanneer U dicht genaderd bent dan toeslaan. Mikt U echter juist, want de staart is teer en breekt

spoedig en aangroeien duurt tamelijk lang en wordt dan nooit zoo mooi meer. Nog nooit is het bij mij voorgekomen dat een staart brak als ik het niet vasthield of hard behandelde. Heeft U echter alleen den staart te pakken, laat dan vlug los, want anders breekt de staart toch door het wilde rukken. Indien U ze echter zelf niet goed kunt houden, vang ze dan echter niet. Ze zijn buiten ook goed waar te nemen! Langs duinpaadjes en langs de groote wegen. Aan den voet van de duinen treft U ze absoluut aan. Ik zou U ook op zeer drukke, door publiek bezochte plaatsen, meerdere kunnen aanwijzen. Door gewoonte ziet U ze hoe langer hoe gemakkelijker. Graag zitten ze bij groote struiken en dan aan den rand hiervan in het zand. Door mij werden ze echter nog nooit in de helm aangetroffen, behalve wanneer dan natuurlijk daarin gejaagd. In de duinen zijn ze anders van kleur dan die welke U aantreft op de geestgronden achter de duinen.

In de duinen zijn ze meer geel en lichtbruin, soms moeilijk te onderscheiden (vooral bij de jongen) wat man of vrouw is. Dit verschil ligt natuurlijk in de vegetatie, daar de schutkleur zich hierbij aansluit. In de duinen komt ook nog een variëteit voor die zeldzamer is, n.l. de man egaal grijs met egaal groen, de vrouwtjes heelemaal egaal grijs zonder eenige teekening. De eerste vijf jaar van mijn strooptochten door de duinen ben ik ze nooit tegen gekomen, langzamerhand komen er echter meer; eerst 2 of 3 per jaar en nu heb ik er zelfs al weer een gezien. Dit is werkelijk een typisch verschijnsel.

Maar gaat U zelf eens op speurtocht, wie weet, wat U ontdekt. Mocht U den eersten keer denken ... nu waar zijn ze nu? dentwoeden keer ziet U vast meer. Alleen gaat het dit jaar niet in de duinen, maar moet U naar de hei.

Edisonstraat 64.

VOEDSEL VOOR TERRARIUMDIEREN, door A.Th. Reijst, Driebergen.

Nu langzamerhand het voorjaar nadert en onze terrariumbewoners uit den winterslaap ontwaken, zal bij velen onzer de vraag reizen: "hoe kom ik aan voedsel voor mijn pleegkinderen?" Ook voor de eventueel nog aanwezige tropische dieren is voedsel noodig en liefst zoo afwisselend mogelijk. Men kan toch niet doorgaan met hen uitsluitend en steeds maar door meelwormen te geven; dit zou een te eenzijdige voeding vormen, waardoor al spoedig een te kort aan een of andere vitamine zou ontstaan. In de Deutsche vakbladen is hier tegen dan ook meermalen gewaarschuwd. Wel kan men dit euvel eenigszins verhelpen met Vigantol, een vitamine houdend praeparaat, maar het ware kan zulks toch niet zijn.

Hoe vreemd het ook moge klinken, toch is er reeds zeer vroeg in het voorjaar volop en afwisselend voor aanwezig, men behoeft er slechts op uit te trekken en het te zoeken en te vangen! Behalve onze overbekende regenworm, die bij zacht weder reeds gemakkelijk te vinden is (denk erom niet de z.g. mest-regenworm, want die lusten

de meeste dieren niet), vinden wij bij het omspitten van graszoden veelal engerlingen, dat zijn dan de larven van den meikever en den kleineren Junikever. Zoo had ik het vorige jaar, bij het productief maken van mijn tuin een groot grasveld omgespit en er honderden van deze larven gevonden. Maar verder zoekende vindt men in sloot en plas allerlei voedseldieren, die zoowel door hagedissen alsook door salamanders, padden, kikvorschen en schildpadden hoogelijk gewaardeerd worden.

Wie Uwer kent niet de kokerlarven, dat zijn de larven van de schietmot, die telkenjare in grooten getale en in verscheidene vormen in sloot en plas voorkomen. Deze larven bouwen zich immers een huisje of koker om het teere achterlijf en alleen de kop komt er uit, zoekende naar voedsel, hetwelk uit waterplanten bestaat. Deze huisjes zijn uit allerlei materialen samengesteld. De een bouwt ze van zand, de andere weer van schelpjes, takjes of andere plantendeelen, ja zelfs van beukenootjes. Met een beetje handigheid trekt men die larven uit hunne kokers en legt ze dan op een plat schoteltje in het terrarium. Al spoedig zal men bemerken, dat deze kriewelende larven de aandacht vragen van de bewoners van Uw terrarium en een zeer gewild voedsel vormen voor Uwe hagedissen, salamanders enz. Men moet er echter niet te veel tegelijk op het schoteltje leggen, want buiten het water en zonder hunne huisjes gaan ze spoedig dood en tot bederf over. Ook voor Uwe aquariumbewoners, zoowel visschen als moeras- en waterschildpadden, is het een uitstekend voedsel en in het water blijven ze ook langer leven. Later in het jaar zijn dan de schietmotten zelve te vinden, die bij tientallen op de riet- en grasstengels langs de slootkanten zitten. Voorts wil ik nog bijzonder de aandacht vestigen op een ander uitstekend voedsel en wel op de larve van de honingbij. Ik kreeg, toen ik nog in Oosterbeek woonde, van een paar mij bekende bijenhouders, altijd de door hen uitgesneden darrenraat, d.i. die raat waarin de darrenlarven zitten. Deze zijn van geen nut voor den bijenhouder en worden dus daarom door hem tijdig uit de korf verwijderd. Met een fijne haakpen kon ik die larven - in diverse stadia van ontwikkeling - uit de raat peuten en op een plat schoteltje gelegd in het terrarium, was het een door de hagedissen zeer gewaardeerd voedsel. Alleen, dit is nu niet zoo heel vroeg in het voorjaar te verkrijgen, meestal eerst einde Mei of begin Juni.

Later in het jaar vinden we dan voeder in overvloed, zooals sprinkhanen - zoowel de groote sabelsprinkhanen als de kleinere grashoppers - verder nog rupsen, vlinders, oorwormen, krekels, duizendpooten en tal van andere insecten, om niet te vergeten de vliegen, die vooral voor onze boomkikkers een hooggewaardeerde spijs vormen. Kortom, dan is het voor onze pleegkinderen het reinste "tafeltje dek je". Terrariumliefhebbers, knoopt dit in Uwe ooren: Wilt Gij goede pleegvaders zijn voor Uwe dieren, dan

zij geen moeite U te veel, maar trek er op uit ¹⁾ en zorgt voor afwisselend voer; de bewoners van Uw terrarium zullen er wel bij varen.

BESPREKING TIJDSCHRIFTEN.

"Natura" (Orgaan van de Ned. Natuurhistorische Vereeniging) Jan./Febr. 1943, 42e jaargang.

Voor terrarium- en insectariumgeïnteresseerden zijn de artikelen: "Het verband tusschen flora en fauna in de omgeving van Oisterwijk" door Mörzer Bruyns Jr., en "Insecten in Oisterwijk" door Besemer van belang. tH.

"Aqua terra", Maart 1943.

H. Wullaert schrijft over "De Hagedis" terwijl Dr. J.C.M. de Jong een artikel heeft geschreven over "Hagedisachtigen".

"Blätter für Aquarien- & Terrarienkunde", opgenomen in "Wochenschrift", No. 2 van 16 Februari 1943.

Een 3-tal artikelen over drie pioniers Dr. W. Wolterstorff, L. Müller en K. Lankes. Voorts bijdragen over de Kaukasische salamander (*Mertensiella caucasia*); de Cobra (*Naija hannah*); de Matamata of Franjeschildpad (*Chelys fimbriata*) en een vermelding van iemand, die zijn watersalamanders tijdens den winter haverhout heeft laten eten, met goed resultaat,

Aanbiedingen in de advertenties:

2 Jap. vuurbuiksalamanders; 1 ribbensal., 2 oude Schuimnestbouwendes van Tasmaniakikkers, 14 idem jonge ex. bij K. Konopasek, Teplitz-Schönau II, Lutherhügel 298;

het boek Klingelhöffer's Terrarienkunde bij H.M. Ahrens, Achterkamp 58, Hamburg-Schmalenbeck.

Diverse salamanders, kweek en jonge exemplaren bij O. Weichhold, Wilhelm Buschstrasse 15 II, Leipzig N. 25.

Gevraagd: Koppen van doode slangen om te prepareren. Giftslangen (kleine, ook zieke) door F. Belz, Kornburg bei Nürnberg. v.d.L.

BESTELLEN IN DUITSCHLAND.

Vele leden schreven mij om de adressen van de aanbieders uit de "Blätter", waaruit blijkt, dat er animo genoeg is om eens iets te probeeren. Hoe kunt U nu het beste met den Duitschen aanbieder in contact komen? In de eerste plaats zult U hem moeten schrijven, of hij nog iets aan te bieden heeft, dus nog niet is uitverkocht, wat hij kan en wil leveren, of hij verpakking heeft, of dat U die moet opzenden en hoe hij de betaling wensch.

In den laatsten tijd worden meestal bepaalde voorwerpen op liefhebberijgebied en andere objecten in ruil gevraagd in plaats van geld. Indien U er een internationale antwoordcoupon bij insluit (aan het

¹⁾ (Hiervoor leent zich een gevormde "werkgroep" of een groepje van Lacerta-leden woonachtig in één plaats zich in het bijzonder! Red.)

VAN ONZE LEDEN.

Ons jeugdlid Jan Fens, Boeimeersingel 16, Breda zag zich in het a.s. seizoen gaarne in het bezit van enkele kleine exemplaren van de duinhagedis en muurhagedis alsmede 2 hazelwormen.

Ons lid J. v.d. Werff, Lischstraat 33a, Rotterdam Noord verzoekt tegen event. betaling 1 of 2 paartjes boomkikker, 1 stel Bufo viridis, 1 stel geel- of roodbuikige vuurpadjes en enkele stellen duin- of muurhagedissen.

Ons jeugdlid Hans Reijnvaan, de Mildestraat 9, Den Haag vraagt voor zijn speciaal hagedissen-terrarium Lacerta agilis, vivipara, muralis en viridis. Biedt hiervoor in ruil aan Bufo calamita en Bufo vulgaris.

Het lid K.J. Heymans, Schieweg 77a, Rotterdam Centrum vraagt wie hem kan helpen aan een adres of misschien meerdere adressen waar hij thans nog een terrarium zou kunnen kopen?

Het lid K. Delleman, Gervenstraat 10, 's-Hertogenbosch wenscht tegen betaling of in ruil voor andere dieren 1 paar duinhagedissen, hazelwormen en eenige muurhagedissen. Biedt hiervoor in ruil aan levendbarende hagedisjes en/of Heikikkers. Vraagt tevens een terrarium ter overname.

Ons lid M.R. de Hilster, Hendrik de Kayzerlaan 10, Hilversum zou gaarne in het bezit komen van boomkikkers en vuursalamanders of larven van deze dieren. Hij kan misschien in den loop van het seizoen hiervoor in ruil hazelwormen afstaan.

Ons jeugdlid J. Beekmans, Krommenhoek 1, Gorkum vraagt te koop enkele alpensalamanders, enkele kamsalamanders en enkele draadsalamanders en een paar rood en/of geelbuikpadjes.

Ons lid W.G. Vermeulen, Prins Hendriklaan 98, Utrecht vraagt wie hem kan helpen (tegen betaling) aan een paar Triturus alpestris en een paartje geel- en roodbuikige vuurpadjes. Ook interesse voor volwassen stel Triturus cristatus.

UITWISSELING VAN ADRESSEN

R.Th.v.d.Wal, Vondellaan 40, Ermelo.

K.Delleman, Gervenstraat 10, 's-Hertogenbosch.

G.van Ochten, Ploegstraat 49b, Rotterdam Zuid.

J.Velthuisen, Koolzaadstraat 33b, Rotterdam Zuid.

K.J. Heymans, Schieweg 77a, Rotterdam Centrum.

Mevr. J.Ph.J. Beek-Noordervliet, Hacquartstraat 30, Amsterdam.

J.van Goethem, Rechtstraat 33, Maastricht.

Mutaties: van donateur naar lid: G.J.v.d.Valk, Gouda en van lid

naar donateur H.Deutz, Bergschenhoek.

Hiermede is het aantal leden de 125 reeds gepasseerd!!

Verantwoordelijk voor den geheelen inhoud: J.Th. ter Horst,

Den Haag. Kosteloos voor leden van "Lacerta".

Uitgever: Ned.Ver.van Terrariumhouders "Lacerta". Stencilinrich-

ting: A.B.C. Copieerinstelling, Den Haag. Kengetal: K. 8630.

Ingeschreven in het oplage-register onder No. D. 514.